ประกาศสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
เรื่อง นโยบายและแนวปฏิบัติการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีธรรมาภิบาล
ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พ.ศ. ๒๕๖๙

ด้วยปัจจุบันเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรตามภารกิจของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังมากขึ้น สำนักงานเศรษฐกิจการคลังสนับสนุนการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน และเล็งเห็นถึงความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ อาทิ ด้านจริยธรรม ด้านความเป็นธรรม ด้านความเป็นส่วนตัว ตลอดจนด้านความมั่นคงปลอดภัย

เพื่อให้การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องตามแนวทางการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์และ Generative AI อย่างมีธรรมาภิบาลของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ออกประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีธรรมาภิบาลของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พ.ศ. ๒๕๖๙ รายละเอียดตามแนบท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๙

(นายวินิจ วิเศษสุวรรณภูมิ)
ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

เอกสารแนบท้ายประกาศ

เรื่อง นโยบายและแนวปฏิบัติการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีธรรมาภิบาล
ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
พ.ศ. ๒๕๖๙

สารบัญ

		หน้า
หมวด ๑	**ทั่วไป (General Domain)**	**๑**
	๑. บทนำ	๑
	๒. วัตถุประสงค์	๑
	๓. ขอบเขตและการนำไปใช้	๒
	๔. คำนิยาม	๒
	๕. นโยบายการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีธรรมาภิบาล	๓
หมวด ๒	**แนวปฏิบัติการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีธรรมาภิบาล**	**๗**
	๑. หลักการและขอบเขต	๗
	๒. แนวปฏิบัติในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์	๗
	๓. การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	๑๑
	๔. โทษของการไม่ปฏิบัติตามนโยบายการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	๑๑
	๕. ตัวอย่างพฤติกรรมที่ควรทำและไม่ควรทำ (Do's & Don'ts) ของการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	๑๑

หมวด ๑
ทั่วไป (General Domain)

๑. บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพของการบริหารราชการแผ่นดิน รวมถึงการให้บริการประชาชนอย่างมีคุณภาพ โปร่งใส และทันสมัย สำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะและการจัดทำนโยบายและมาตรการด้านการคลัง ระบบการเงิน รวมทั้งเศรษฐกิจมหภาคและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้เล็งเห็นถึงศักยภาพของปัญญาประดิษฐ์ที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อวิเคราะห์และตัดสินใจเชิงนโยบาย หรือการตรวจสอบ ติดตาม กำกับ ประเมิน และรายงานผลการดำเนินนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการคลัง อย่างไรก็ดี การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการปฏิบัติงานจำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นด้านจริยธรรม ความเป็นส่วนตัว การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ความมั่นคงปลอดภัย รวมถึงต้องอยู่ภายใต้หลักการด้านจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ที่เป็นสากล บริบททางสังคมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันและลดผลกระทบหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

ดังนั้น สำนักงานเศรษฐกิจการคลังจึงได้จัดทำนโยบายและแนวปฏิบัติการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีธรรมาภิบาลของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังขึ้น เพื่อให้การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังมีประสิทธิภาพ คุณภาพ มั่นคงปลอดภัย เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน รวมถึงสอดคล้องกับกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

๒. วัตถุประสงค์

สำนักงานเศรษฐกิจการคลังได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เทคโนโลยี Generative AI (Generative Artificial Intelligence / Gen AI) รวมถึงแอปพลิเคชันหรือบริการ Generative AI ตลอดจนการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม มีความรับผิดชอบ และสามารถนำเทคโนโลยีดังกล่าวไปรังสรรค์งานได้อย่างปลอดภัย มีประสิทธิภาพ ตลอดจนป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานที่ไม่เหมาะสม จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายดังกล่าวไว้ ดังนี้

๑. เพื่อให้การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังสอดคล้องกับกฎหมาย ประกาศ และระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้งานผิดวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับบุคคล หน่วยงาน สังคมและประเทศชาติ

๒. เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวปฏิบัติในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังสำหรับผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง

๓. เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างมีความรับผิดชอบ รอบครอบ สามารถใช้งานได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปตามแนวทางที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลังกำหนดไว้

๓. ขอบเขต

ขอบเขตของนโยบายฉบับนี้มีเนื้อหาครอบคลุมสำหรับการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เทคโนโลยี Generative AI (Generative Artificial Intelligence / Gen AI) รวมถึงแอปพลิเคชันหรือบริการ Generative AI ตลอดจนการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) มาใช้เพื่อการสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามภารกิจของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

๔. คำนิยาม

“**สศค.**” หมายถึง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

“**บุคลากร**” หมายถึง ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างและ/หรือ ผู้ปฏิบัติงานในสังกัด สศค.

“**ผู้รับจ้าง**” หมายถึง บุคคลหรือนิติบุคคลที่ลงนามเป็นคู่สัญญากับ สศค. รวมทั้ง ตัวแทน หรือลูกจ้างหรือผู้รับจ้างช่วง ที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้รับจ้างตามสัญญานั้น ๆ

“**ผู้วิจัยปัญญาประดิษฐ์**” หมายถึง ผู้ค้นคว้าหาองค์ความรู้ปัญญาประดิษฐ์ใหม่ ๆ หรือเพื่อประยุกต์ใช้องค์ความรู้ปัญญาประดิษฐ์ที่มีอยู่ โดยมีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ และใช้วิธีการหรือเทคนิคที่ได้รับการยอมรับจากทุกศาสตร์ที่เกี่ยวข้องว่ามีความน่าเชื่อถือ

“**ผู้ออกแบบปัญญาประดิษฐ์**” หมายถึง ผู้มีหน้าที่ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้งานปัญญาประดิษฐ์มาจัดทำแบบแผนในการสร้างปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้สามารถใช้งานได้จริงและตรงตามความต้องการของผู้ใช้งานปัญญาประดิษฐ์

“**ผู้พัฒนาปัญญาประดิษฐ์**” หมายถึง ผู้มีหน้าที่พัฒนาปัญญาประดิษฐ์ตามแบบแผนที่ผู้ออกแบบปัญญาประดิษฐ์ออกแบบไว้ และทำการทดสอบการใช้งานปัญญาประดิษฐ์เพื่อตรวจสอบว่าปัญญาประดิษฐ์สามารถใช้งานได้จริงและตรงตามความต้องการ

“**ผู้ใช้งาน**” หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้ใช้งานปัญญาประดิษฐ์ โดยระบุปัญหาและความต้องการที่ต้องการให้ปัญญาประดิษฐ์ให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา

“**ข้อมูล**” หมายถึง สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริงหรือเรื่องอื่นใด ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้มรายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพถ่ายดาวเทียม ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องมือตรวจวัด การสำรวจระยะไกล หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

“**ชุดข้อมูล**” หมายถึง การนำข้อมูลจากหลายแหล่งมารวบรวม เพื่อจัดเป็นชุดข้อมูลให้ตรงตามลักษณะโครงสร้างของข้อมูล

“**สารสนเทศ**” หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข สัญลักษณ์ รูปภาพ เสียง ที่ผ่านกระบวนการประมวลผล และบันทึกไว้อย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการ ในสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ วีดีโอ ซีดีรอม ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น เพื่อนำออกเผยแพร่และใช้ประโยชน์

“**ข้อมูลส่วนบุคคล**” หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒

“ข้อมูลส่วนบุคคลอ่อนไหว” หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลตามที่ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งได้แก่ ข้อมูลเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ ข้อมูลสหภาพแรงงาน ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวภาพ หรือข้อมูลอื่นใดซึ่งกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ในทำนองเดียวกันตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลประกาศกำหนด

“การจัดชั้นความลับของข้อมูล (Data Classification)” หมายถึง การกำหนดประเภทและข้อกำหนดของการจัดชั้นความลับของข้อมูล เพื่อกำหนดสิทธิในการเข้าถึงและสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างเหมาะสม ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ รวมถึงระเบียบหรือแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในการกำหนดชั้นความลับของข้อมูล โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานและประโยชน์แห่งรัฐประกอบกัน ดังนั้น ชั้นความลับของข้อมูลมักถูกกำหนดให้สอดคล้องกับผลกระทบต่อหน่วยงานและความมั่นคงของประเทศ อาทิ ชื่อเสียง ความต่อเนื่องของการดำเนินงาน การเงิน และทรัพยากรบุคคล

“อัลกอริทึม (Algorithm)” หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการในการประมวลผลเพื่อหาผลลัพธ์ที่ชัดเจนด้วยระบบคอมพิวเตอร์ หรือวิธีการอื่นใดในทำนองเดียวกัน

“โมเดล (Model)” หมายถึง แบบจำลองข้อมูลทางคณิตศาสตร์หรือโปรแกรมที่ถูกสร้างขึ้นจากอัลกอริทึมและถูกสอนโดยอาศัยชุดข้อมูลเพื่อให้มีความสามารถในการทำงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เช่น การพยากรณ์ผลการดำเนินธุรกิจ การแยกแยะชนิดของวัตถุ การสร้างรูปภาพ เป็นต้น

“ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI)” หมายถึง เทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้ระบบประมวลผลของคอมพิวเตอร์มีพฤติกรรมใกล้เคียงมนุษย์ เช่น การเรียนรู้ การรับรู้และตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม การให้เหตุผล การแก้ไขปัญหา เป็นต้น

“ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ (Generative AI)” หมายถึง เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ประเภทหนึ่งที่มีความสามารถในการสร้าง (Generate) ชุดข้อมูลใหม่ขึ้นมาในหลากหลายรูปแบบตามข้อความหรือคำสั่ง (Prompt) ที่มนุษย์เป็นผู้กำหนด เช่น ข้อความ ภาพ วิดีโอ ซอร์สโค้ด หรือรูปแบบอื่น เป็นต้น

“การเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning: ML)” หมายถึง ปัญญาประดิษฐ์ประเภทหนึ่งที่มีความสามารถในการเรียนรู้และปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของตน โดยใช้อัลกอริทึมในการวิเคราะห์และเรียนรู้จากข้อมูลที่ได้รับจากการสอน หรือสภาพแวดล้อม

“ความสามารถในการสืบย้อน (Traceability)” หมายถึง ความสามารถในการตรวจสอบย้อนกลับไปตั้งแต่แหล่งที่มาของชุดข้อมูล กระบวนการทำงานและการตัดสินใจของปัญญาประดิษฐ์ เพื่อใช้ในการเฝ้าระวังตรวจสอบความผิดปกติที่พบ และสามารถวินิจฉัยปัญหาที่ทำให้เกิดความผิดพลาดล้มเหลวได้

๕. นโยบายการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีธรรมาภิบาล

๕.๑ ข้อกำหนดทั่วไป

๕.๑.๑ นโยบายและแนวปฏิบัตินี้ ให้ใช้บังคับแก่บุคลากรรวมถึงผู้รับจ้าง และบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานหรือมีข้อตกลงในการดำเนินงานร่วมกับ สศค. ทั้งนี้ กรณีที่ผู้รับจ้าง และบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานหรือมีข้อตกลงในการดำเนินงานร่วมกับ สศค.

ปฏิบัติงานร่วมกับ สศค. เกี่ยวกับการใช้ออกแบบ พัฒนา และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ต้องจัดให้มีข้อตกลงเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามนโยบายและแนวปฏิบัตินี้ด้วย

๕.๑.๒ มาตรฐานหรือวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับข้อมูล ให้เป็นไปตามประกาศสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เรื่อง นโยบายและแนวปฏิบัติการบริหารจัดการข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พ.ศ. ๒๕๖๙ และสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๕.๑.๓ การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ต้องไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลที่มีชั้นความลับ ข้อมูลส่วนบุคคล หรือข้อมูลส่วนบุคคลที่อ่อนไหวแก่ผู้ซึ่งไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะล่วงรู้ข้อมูลที่เป็นความลับนั้น เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้

๕.๑.๔ การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ร่วมกับข้อมูลภายในองค์กรที่มีระดับชั้นข้อมูลเป็นชั้นเผยแพร่ภายในหน่วยงาน (Private) ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ กฎหมายว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคล และนโยบายและแนวปฏิบัติการบริหารจัดการข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พ.ศ. ๒๕๖๙

๕.๑.๕ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล เพื่อป้องกันการละเมิด การเข้าถึงการสูญหาย การทำลาย หรือการเปลี่ยนแปลงข้อมูล โดยปราศจากอำนาจโดยมิชอบ หรือโดยมิได้รับอนุญาต ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ นโยบายและแนวปฏิบัติการบริหารจัดการข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พ.ศ. ๒๕๖๙ และนโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ (Information Security Policy) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พ.ศ. ๒๕๖๘

๕.๑.๖ ให้ทบทวนนโยบายและแนวปฏิบัตินี้ ทุก ๓ ปี หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เท่าทันกับพัฒนาการของเทคโนโลยีรูปแบบลักษณะการใช้งานหรือความเสี่ยงที่เปลี่ยนแปลงไป

๕.๒ หลักการที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics Principles)

การออกแบบ พัฒนา และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของ สศค. สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บริบททางสังคม และอยู่บนพื้นฐานของหลักการด้านจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ที่เป็นสากล รวมถึงหลักการด้านจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ ความเป็นส่วนตัว (Privacy)

การออกแบบ พัฒนา และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของ สศค. ต้องอยู่บนพื้นฐานของการปกป้องสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีของมนุษย์ และต้องมีมาตรการควบคุมการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่สอดคล้องตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงระเบียบหรือแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงสิทธิของเจ้าของข้อมูล กรณีที่ต้องใช้แอปพลิเคชันหรือบริการปัญญาประดิษฐ์ร่วมกับข้อมูลภายในองค์กร ข้อมูลที่มีชั้นความลับ ข้อมูลที่เป็นความลับ (เช่น รหัสผ่าน เป็นต้น) ข้อมูลส่วนบุคคล (เช่น รูปภาพบุคคล ชื่อ-สกุล หมายเลขประจำตัวประชาชน ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ อีเมล เป็นต้น) และข้อมูลส่วนบุคคลที่อ่อนไหว (เช่น สำเนาบัตรประชาชนที่มีข้อมูลศาสนา ข้อมูลชีวภาพ ใบรับรองแพทย์ เป็นต้น) ผู้ใช้งานจะต้องใช้แอปพลิเคชันหรือบริการที่ได้รับการอนุมัติหรือจัดหาโดย สศค. เท่านั้น

๕.๒.๒ ความมั่นคงและปลอดภัย (Security and Safety)

การออกแบบ พัฒนา และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของ สศค. ต้องคำนึงถึงความมั่นคงปลอดภัยของระบบและข้อมูลจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ เช่น มีระบบควบคุมการเข้าถึง (Access Control) การเข้ารหัสข้อมูล การทดสอบความมั่นคงปลอดภัย (Penetration test) เป็นต้น และต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ นโยบายและแนวปฏิบัติการบริหารจัดการข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พ.ศ. ๒๕๖๙ และนโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ (Information Security Policy) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พ.ศ. ๒๕๖๘

๕.๒.๓ ความไว้วางใจ (Reliability)

การออกแบบ พัฒนา และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของ สศค. จะต้องสามารถสร้างความไว้ใจและความเชื่อมั่นในการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ โดยจะต้องสร้างผลลัพธ์ที่เชื่อถือได้ และสร้างผลลัพธ์แบบเดียวกันใหม่ได้ (Reproducible) รวมถึงมีการควบคุมคุณภาพของข้อมูลที่นำมาใช้งาน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด การให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ (Hallucination) และต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของเทคโนโลยีนั้น โดยตระหนักถึงข้อจำกัดที่อาจเกิดจากความไม่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่นำมาใช้ประมวลผล อคติทางอัลกอริทึม รวมถึงขีดความสามารถในการเรียนรู้หรือประมวลผลซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานและความน่าเชื่อถือในการดำเนินงานของ สศค. ได้

๕.๒.๔ ความเป็นธรรม เท่าเทียม และไม่แบ่งแยก (Fairness and Non-discrimination)

การออกแบบ พัฒนา และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของ สศค. ควรถูกออกแบบ และนำไปใช้งานเพื่อส่งเสริมความเป็นธรรม ความเท่าเทียม ความหลากหลาย ความสามัคคี และความยุติธรรมของคนทุกกลุ่มในสังคม โดยที่ไม่เกิดความอคติ (Bias) หรือการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล รวมถึงไม่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

๕.๒.๕ ความโปร่งใสและอธิบายได้ (Transparency and Explainability)

การออกแบบ พัฒนา และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของ สศค. ควรได้รับการออกแบบและนำไปใช้ โดยให้ผู้ใช้งานสามารถรู้ได้ว่ากำลังใช้ปัญญาประดิษฐ์อยู่ และทราบถึงวัตถุประสงค์ของระบบ วิธีการทำงาน ขอบเขตของการใช้ข้อมูล และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงสามารถตรวจสอบย้อนกลับไปยังแหล่งที่มาของชุดข้อมูลที่ใช้ในการประมวลผล กระบวนการทำงาน และการตัดสินใจของปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้สามารถตรวจสอบความผิดปกติของปัญญาประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นได้

๕.๒.๖ ภาระความรับผิด (Accountability)

การออกแบบ พัฒนา และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของ สศค. ต้องมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน โดยต้องมีการบันทึกกิจกรรม (Log) การทำงานของระบบ การรายงานข้อผิดพลาด และกลไกสอบสวนเมื่อตรวจพบการใช้งานที่ผิดพลาด

๕.๒.๗ มนุษย์เป็นผู้ควบคุมปัญญาประดิษฐ์ (Human Oversight and Human Agency)

การออกแบบและการนำปัญญาประดิษฐ์ไปใช้งานของ สศค. ควรกำหนดให้คำนึงถึงมนุษย์เป็นหลัก (Human Centric) และคงไว้ซึ่งความสามารถในการควบคุมปัญญาประดิษฐ์และสิทธิให้มนุษย์เป็นผู้ตัดสินใจในขั้นตอนการตัดสินใจที่เป็นกระบวนการสำคัญ

๕.๓ การบริหารจัดการความเสี่ยงในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์

การออกแบบ พัฒนา และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของ สศค. ผู้ออกแบบ พัฒนา รวมถึงผู้ใช้งานและผู้บังคับบัญชาของผู้ใช้งานมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการตรวจสอบผลลัพธ์ของข้อมูลก่อนนำไปใช้งาน โดยต้องพิจารณาถึงความเสี่ยง ดังนี้

๕.๓.๑ ความเสี่ยงด้านเนื้อหาที่น่าเชื่อถือแต่ไม่ถูกต้อง (Confabulation) เนื่องจากปัญญาประดิษฐ์อาจสร้างผลลัพธ์ที่ผิดไปจากข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือขัดแย้งกับข้อความหรือเนื้อหาที่สร้างขึ้นก่อนหน้าทั้งที่อยู่ในบริบทเดียวกัน เช่น ความสับสนเกี่ยวกับ บุคคล สถานที่ หรือรายละเอียดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้เกิดการนำเนื้อหาที่ไม่ถูกต้องไปใช้งาน

๕.๓.๒ ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัวของข้อมูล (Data Privacy) เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการฝึกฝนโมเดล Generative AI อาจถูกเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวได้ เช่น ข้อมูลบัตรประชาชน ประวัติการรักษาพยาบาล ที่อยู่ หรือข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนได้ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจรั่วไหลจากการโจมตี หรือเป็นส่วนหนึ่งของผลลัพธ์

นอกจากนี้ ผลลัพธ์ที่ปรากฏข้อมูลส่วนบุคคลอาจทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีอคติและการเลือกปฏิบัติที่เป็นอันตรายต่อตัวบุคคลได้

๕.๓.๓ ความเสี่ยงด้านการทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์และปัญญาประดิษฐ์ (Human-AI Configuration) เนื่องจากอาจก่อให้เกิดอคติหรือไม่เชื่อผลลัพธ์ หรือเชื่อในผลลัพธ์มากเกินไปโดยไม่ตรวจสอบ

๕.๓.๔ ความเสี่ยงด้านทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลของปัญญาประดิษฐ์อาจละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา จากการจำข้อมูลหรือการสร้างเนื้อหาที่คล้ายกับผลงานที่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ รวมถึงการใช้อัตลักษณ์หรือลักษณะเด่นของบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาต

๕.๓.๕ ความเสี่ยงด้านเนื้อหาที่มีความคิดเชิงลบ อคติแบ่งแยก (Toxicity, Bias and Homogenization) เนื่องจากข้อมูลที่สร้างจากปัญญาประดิษฐ์อาจสร้างเนื้อหาที่มีความคิดเชิงลบ อคติ หรือแบ่งแยก

๕.๓.๖ ผู้ใช้งานหรือผู้บังคับบัญชาของผู้ใช้งานควรมีการประเมินและติดตามความเสี่ยงของการใช้งานปัญญาประดิษฐ์และตรวจผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการควบคุมความเสี่ยงที่เหมาะสมกับลักษณะการใช้งานภายใต้กรอบนโยบายการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ยอมรับได้

๕.๔ คุณภาพข้อมูล

๕.๔.๑ ข้อมูลที่ใช้ในการเรียนรู้ของโมเดลปัญญาประดิษฐ์ ควรมีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินคุณภาพข้อมูลที่นำมาใช้ในการเรียนรู้ของโมเดลอย่างชัดเจน และครอบคลุมมิติด้านความถูกต้อง ความเป็นปัจจุบัน ปริมาณและความหลากหลายของข้อมูล เพื่อลดความเสี่ยงที่โมเดลอาจสร้างผลลัพธ์ที่ไม่น่าเชื่อถือเชิงลบ โน้มเอียง หรือเป็นเท็จ

๕.๔.๒ การนำข้อมูลมาใช้ในการเรียนรู้ของปัญญาประดิษฐ์ควรมีการตรวจสอบและประเมินคุณภาพข้อมูล รวมทั้งมีแนวทางแก้ไขข้อมูลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ก่อนนำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของโมเดล

๕.๔.๓ การออกแบบ พัฒนา หรือประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ควรจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพ (Evaluation Metrics) อย่างชัดเจนและครอบคลุมด้านความถูกต้องแม่นยำและด้านความน่าเชื่อถือ เหมาะสมกับความเสี่ยงและผลกระทบของลักษณะการนำไปใช้งาน

หมวด ๒

แนวปฏิบัติในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

๑. หลักการและขอบเขต

การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและสนับสนุนดำเนินงานตามภารกิจของ สศค. แนวปฏิบัติในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์นี้ได้กำหนดขึ้นให้สอดคล้องตามนโยบายการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่หน่วยงานประกาศ มีผลบังคับใช้กับบุคลากร รวมถึงผู้รับจ้างและบุคคลภายนอกหรือหน่วยงานภายนอกที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานหรือมีข้อตกลงในการดำเนินงานร่วมกับ สศค.

๒. แนวปฏิบัติในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์

แนวปฏิบัติในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของ สศค. แบ่งออกเป็น แนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ยอมรับได้ สำหรับการดำเนินงานตามภารกิจของ สศค. และข้อห้ามในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

๒.๑ การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ยอมรับได้ สำหรับการดำเนินงานตามภารกิจของ สศค.

๒.๑.๑ ผู้ใช้งานต้องทำการศึกษาข้อมูลเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แต่ละประเภท เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ศักยภาพ ประโยชน์ ความเสี่ยง และข้อจำกัด เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายของงานแต่ละประเภทที่ได้รับมอบหมาย

๒.๑.๒ ผู้ใช้งานต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อช่วยสนับสนุนในการดำเนินงานในบริบทที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(๑) การวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างรายงาน

(๒) การเขียนชุดคำสั่งหรือโปรแกรม

(๓) การจัดทำร่างหนังสือหรือเอกสารต่าง ๆ เช่น บันทึกข้อความ นโยบาย หรือคำแนะนำ เป็นต้น

(๔) การให้คำแนะนำหรือแนวทางเบื้องต้นในการแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ

(๕) การสร้างเนื้อหาสำหรับการสื่อสารภายในองค์กร

(๖) การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์

(๗) ดำเนินงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ต้องเป็นไปตามภารกิจและเพื่อประโยชน์ของ สศค. เท่านั้น

๒.๑.๓ ผู้ใช้งานต้องใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ อย่างมีธรรมาภิบาล เหมาะสม มีความมั่นคงปลอดภัย และสอดคล้องกับกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งของ สศค. หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ ข้อห้ามในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

แม้ว่าเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้แก่ผู้ใช้งานอยู่หลายประการ แต่อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ จำต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ ต่อบุคคล สศค. สังคม หรือประเทศชาติ ในการนี้ สศค. จึงกำหนดข้อห้ามสำหรับผู้ใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ไว้ดังนี้

๒.๒.๑ ห้ามใช้แทนการตัดสินใจของผู้ใช้งานในกรณีที่มีความเสี่ยงสูง เช่น การตัดสินใจทางกฎหมาย ทางการแพทย์ ทางการเงิน หรือการตัดสินใจที่อาจส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สินและสิทธิของบุคคล

๒.๒.๒ ห้ามใช้เพื่อสร้างข้อมูลอันเป็นเท็จ หรือสร้างเนื้อหาที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคล หน่วยงาน หรือสังคม อันอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิด หรือสร้างความขัดแย้งในสังคม

๒.๒.๓ ห้ามใช้หรือเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับของราชการ รวมถึงข้อมูลภายในเอกสารสำคัญหรือข้อมูลที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของ สศค.

๒.๒.๔ ห้ามใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือใช้ข้อมูลที่อาจเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๕ ห้ามใช้ในทางที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล คุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม หรือมีเจตนาแอบแฝงโดยไม่สุจริต

๒.๒.๖ ห้ามใช้เพื่อสร้างเนื้อหาที่ละเมิดลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงการทำซ้ำ คัดลอก หรือดัดแปลงซึ่งเนื้อหาที่เป็นของบุคคลหรือหน่วยงานอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต

๒.๒.๗ ห้ามใช้เพื่อสร้างเนื้อหาที่ส่งเสริมการเหยียดเชื้อชาติ ศาสนา เพศ วัย ความพิการ หรือสถานะทางสังคม ซึ่งอาจขัดต่อกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชน

๒.๒.๘ ห้ามใช้ในการดำเนินการใด ๆ ที่อาจเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หลักเกณฑ์ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ การรักษาความลับและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

การใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีการให้บริการแบบไม่มีค่าใช้จ่าย อาจมีความเสี่ยงที่ข้อมูลที่ผู้ใช้งานระบุหรือโต้ตอบกับระบบ จะถูกเข้าถึงหรือบันทึกและนำไปใช้ในการฝึกสอนโมเดลปัญญาประดิษฐ์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของระบบ ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดการรั่วไหลของข้อมูล การละเมิดสิทธิของบุคคล หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อ สศค. หน่วยงานภายนอกหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้ใช้งานจึงต้องมีความระมัดระวังและต้องปฏิบัติ ดังนี้

๒.๓.๑ ห้ามนำข้อมูลภายในของ สศค. และข้อมูลที่มีชั้นความลับ (เช่น รหัสผ่าน เอกสารสัญญา เอกสารหรือหนังสือที่ประทับข้อความลับ เอกสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับโครงการภายใน สศค. เป็นต้น) ไปใช้งานร่วมกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

๒.๓.๒ ในกรณีที่ต้องใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ร่วมกับข้อมูลภายในของ สศค. ข้อมูลที่มีชั้นความลับ ข้อมูลส่วนบุคคล หรือข้อมูลส่วนบุคคลที่อ่อนไหว ผู้ใช้งานจะต้องใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ สศค. ประกาศกำหนดเท่านั้น และผู้ใช้งานต้องได้รับอนุมัติจากผู้อำนวยการ สศค. หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจก่อนนำมาใช้งานทุกกรณี

๒.๓.๓ ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลหรือข้อกำหนดตามกฎหมาย ผู้ใช้งานต้องปรึกษา หารือกับผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการใด ๆ

๒.๔ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศ กรณีนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้งาน

๒.๔.๑ ห้ามนำข้อมูลที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศ เช่น รหัสผ่าน ข้อมูล API Key รายละเอียดการตั้งค่าของระบบ เป็นต้น ไปใช้งานร่วมกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

๒.๔.๒ ต้องตรวจสอบซอร์สโค้ดที่สร้างโดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ก่อนนำมาใช้งาน โดยพิจารณาถึงความถูกต้อง และการตรวจสอบช่องโหว่อย่างถี่ถ้วน

๒.๔.๓ หากพบเหตุการณ์ละเมิดความมั่นคงปลอดภัยที่เกิดจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ผู้ใช้งานต้องแจ้งให้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบ และต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Work Procedure) เกี่ยวกับการบริหารจัดการเหตุการณ์ความมั่นคงปลอดภัยโดยทันที

๒.๔.๔ การใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ผู้ใช้งานต้องดำเนินการให้มีความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศ ความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล และความมั่นคงปลอดภัยในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๕ สศค.จะมีการตรวจสอบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศปัญญาประดิษฐ์ของผู้ใช้งานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของ สศค.

๒.๕ การลดหรือหลีกเลี่ยงการเกิดอคติ (Bias) และการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

ด้วยผลลัพธ์จากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มีโอกาสที่จะสร้างเนื้อหาที่มีความคิดเชิงลบ อคติ หรือแบ่งแยก อันอาจถูกเผยแพร่เป็นวงกว้างและไม่สามารถควบคุมการแพร่กระจายได้โดยง่าย อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง จิตใจของบุคคล เกิดอคติ หรือการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ดังนั้น ผู้ใช้งานจึงต้องมีความระมัดระวังและปฏิบัติ ดังนี้

๒.๕.๑ ต้องตรวจสอบเนื้อหาที่สร้างโดยเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ก่อนนำไปใช้งานหรือเผยแพร่ต่อสาธารณะ เพื่อลดหรือหลีกเลี่ยงการเกิดอคติหรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

๒.๕.๒ ระมัดระวังการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในการดำเนินงานที่อาจกระทบต่อสิทธิของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล หรือมีผลกระทบต่อหลักความเสมอภาค และมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชน

๒.๖ หน้าที่และความรับผิดชอบ

การนำเนื้อหาที่สร้างโดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้งาน อาจส่งผลกระทบเชิงลบต่อบุคคล หน่วยงาน สังคม และประเทศชาติ ทั้งโดยเจตนาหรือไม่เจตนา ซึ่ง สศค. และผู้ใช้งานไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวได้ ดังนั้น ผู้ใช้งานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ จึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

๒.๖.๑ ผู้ใช้งานต้องแจ้งผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ขอบเขตและลักษณะของการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใช้งานกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI-Human Involvement) และเมื่อมีใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการปฏิบัติงาน

๒.๖.๒ ผู้ใช้งานต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ตามที่กำหนดในนโยบายนี้ และตรวจสอบเนื้อหาที่สร้างโดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ก่อนนำไปใช้งานหรือเผยแพร่ และต้องมีการตรวจสอบอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ข้อมูลด้านการเงิน ข้อมูลอ่อนไหว ซึ่งผู้ใช้งานจำเป็นต้องพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้ ประกอบด้วย

(๑) ความถูกต้องของเนื้อหา

(๒) ผลการใช้งานหรือเผยแพร่เนื้อหาที่นำไปสู่การกระทำผิดทางกฎหมาย

(๓) รวมถึงการละเมิดลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า หรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ

(๔) ความเท่าเทียมและการไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

(๕) การรักษาความลับและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(๖) ผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งาน

(๗) ผลกระทบเชิงลบอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นต่อบุคคล สศค. สังคม และประเทศชาติ

๒.๖.๓ ผู้ใช้งานต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชารับทราบโดยทันที ในกรณีที่การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เกิดความผิดพลาดหรือพบประเด็นปัญหา ทั้งกรณีการนำเข้าข้อมูลและแสดงผลลัพธ์ที่อาจส่งผลกระทบเชิงลบต่อบุคคล สศค. สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้สามารถดำเนินมาตรการแก้ไขได้โดยเร็ว

๒.๖.๔ ผู้บังคับบัญชาและผู้ใช้งานต้องมีการติดตาม ทบทวน และประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลของการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงวิธีการทำงานและการเลือกใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

๒.๖.๕ การนำเนื้อหาที่สร้างจากเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้งาน ต้องมีการระบุว่า “เนื้อหานี้ได้รับความช่วยเหลือจากเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์” ตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และป้องกันความเข้าใจผิดของผู้รับข้อมูล

๒.๖.๖ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง มีหน้าที่ในการพิจารณาตรวจสอบและนำเสนอขอความเห็นชอบรายการแอปพลิเคชัน หรือบริการ Generative AI จากผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูงระดับกรม (Department Chief Information Officer: DCIO) เพื่อใช้งานภายใน สศค. ตามความเหมาะสมของระดับการใช้งาน

๒.๗ การเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

๒.๗.๑ การนำเนื้อหาที่สร้างโดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ไปใช้งานหรือเผยแพร่ต่อสาธารณะ ผู้ใช้งานต้องใช้แอปพลิเคชันหรือบริการของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ สศค. จัดหาหรือกำหนดเท่านั้น

๒.๗.๒ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ผู้ใช้งานต้องมีความระมัดระวังไม่ให้เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า หรือสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ โดยการตรวจสอบให้แน่ใจว่าเนื้อหาที่สร้างขึ้นไม่เป็นการทำซ้ำ คัดลอก ดัดแปลง หรือใช้ประโยชน์จากผลงานที่มีเจ้าของโดยไม่ได้รับอนุญาต เพื่อป้องกันการละเมิดกฎหมายและข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้น

๓. การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

สศค. จะจัดให้มีการอบรมพนักงาน ลูกจ้าง และผู้ปฏิบัติงานของ สศค. เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ความเสี่ยง ข้อจำกัดของเทคโนโลยีและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

๔. โทษของการไม่ปฏิบัติตามนโยบายการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

กรณีข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติ หรือผู้รับจ้างของ สศค. ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามนโยบายฉบับนี้ อาจมีผลเป็นความผิดและถูกดำเนินการทางวินัยตามข้อบังคับ ระเบียบ หรือประกาศของ สศค. หรือตามข้อตกลงในสัญญาจ้าง ทั้งนี้ ตามแต่กรณีและความสัมพันธ์ที่ผู้ใช้งานมีต่อ สศค. และอาจได้รับโทษตามที่กำหนดในกฎหมายลำดับรอง กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง กรณีผู้ใช้งานพบการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือมีความเสี่ยงอันอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ ต้องรายงานต่อผู้บังคับบัญชา หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทราบโดยทันที

๕. ตัวอย่างพฤติกรรมที่ควรทำและไม่ควรทำ (Do's & Don'ts) ของการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

พฤติกรรมที่ควรทำ (Do's)	พฤติกรรมที่ไม่ควรทำ (Don'ts)
✓ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปใช้ ✓ ไม่นำข้อมูลที่เป็นความลับของ สศค. ไปใช้งานร่วมกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ✓ เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและไม่บิดเบือน ✓ อ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลเสมอ ✓ หลีกเลี่ยงการสร้างเนื้อหาที่มีอคติหรือเลือกปฏิบัติ ✓ ใช้เครื่องมือที่ได้รับอนุญาตจาก สศค. ✓ หลีกเลี่ยงการใช้เนื้อหาที่อาจละเมิดลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา ✓ ปฏิบัติตามนโยบายและแนวทางของ สศค. ✓ หลีกเลี่ยงการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในทางที่ผิดกฎหมายหรือขัดต่อหลักธรรมาภิบาล คุณธรรม และจริยธรรม	✗ นำข้อมูลไปใช้ทันทีโดยไม่ได้มีการตรวจสอบความถูกต้อง ✗ นำข้อมูลที่เป็นความลับของ สศค. ไปใช้งานร่วมกับเทคโนโลยี Generative AI ✗ เผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง (Misinformation) หรือบิดเบือน (Disinformation) ✗ ไม่มีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล ✗ สร้างเนื้อหาที่มีอคติหรือเลือกปฏิบัติ ✗ ใช้เครื่องมือที่ไม่ได้รับอนุญาตจาก สศค. ✗ ใช้เนื้อหาที่อาจละเมิดลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา ✗ ไม่ปฏิบัติตามนโยบายและแนวทางของ สศค. ✗ ใช้งานเทคโนโลยี Generative AI ในทางที่ผิดกฎหมายหรือขัดต่อหลักธรรมาภิบาล คุณธรรม และจริยธรรม